

Forntidens brakteater

Återutgivning av text från 1899

En publikation från
e-boksbiblioteket.se

Forntidens
brakteater
– Återutgivning av
text från 1899

Redaktör Mikael Jägerbrand

ISBN 978-91-7757-333-3

Copyright © 2017 Mikael Jägerbrand / Virvelvind Förlag, Lysekil.
Den här e-boken ges ut av E-boksbiblioteket Förlag (imprint)

Mer info: www.e-boksbiblioteket.se

Förord

I den här e-boken får du veta mer om en av den nordiska forntidens mest mystiska fynd – brakteaterna.

De här små myntliknande föremålen är oftast gjorda av guld, och har romerska medaljonger som förebild.

Det märkliga med brakteaterna är att de är tillverkade här i Norden.

Men exakt vad de många olika figurerna på brakteaterna föreställer är ett stort mysterium.

Här får du veta lite mer om de teorier som fanns redan i slutet av 1800-talet att det här är de nordiska gudarna Oden och Tor som avbildas.

Den korta texten är kompletterad med flera illustrationer av några typiska brakteater.

Den här texten publicerades ursprungligen år 1899 i tidskriften "Ljus – Vår Jord. Band 2" med rubriken "Ljus' museibesök. I Statens historiska museum". Texten publicerades anonymt under signaturen "B.S."

Forntidens brakteater

Den här texten publicerades ursprungligen år 1899 i tidskriften "Ljus – Vår Jord. Band 2" med rubriken "Ljus' museibesök. I Statens historiska museum". Texten publicerades anonymt under signaturen "B.S.".

Bland den stora mängden af guldföremål, som i föregående artikel omtalades (N:o 43), förtjäna måhända de s. k. guldbrakteaterna ett något utförligare omnämmande, dels emedan de så godt som uteslutaude tillhöra Norden, dels emedan en del af dem sannolikt varit brukade som amuletter och således kunna gifva oss en föreställning om de gamla nordbornas religiösa lif, dels slutligen emedan de yppersta af dem på ett synnerligen utmärkt sätt vittna om en högt utvecklad konstfärdighet.

Brakteaterna äro runda hängsmycken gjorda af tämligen tunna guldplåtar, som på ena sidan bära en inpräglad eller pressad bildframställning, omgifven af en smalare eller bredare rand, i det senare fallet ofta synnerligen rikt utsirad med instämplade ornament. Brakteaterna hafva förmodligen uppkommit därigenom att nordborna började afbilda romerska mynt och medaljer. Till en början eftergjordes båda

sidorna, men så småningom blef det endast den ena och då den med kejsarens porträttbild. Sådana brakteater finnas till ej så ringa antal (fig. 1). Men nordbon nöjde sig ej länge med att endast efterbilda, han lade snart till något ur sin egen fatabur. Han insatte å framställningen under människohuvudet en djurbild, och säkerligen gjorde han ej detta på måfå, allra hälst som vi kunna särskilja tvänne hvarandra olika djurtyper, den ena försedd med ett bockskäggsliknande bihang (fig. 2), den andra utan dylikt. Vi måste därför söka en djupare mening i sagda förhållande, som blir än märkligare, när vi finna att djurbilderna med bockskägg aldrig förekomma tillsammans med fågelbilder, hvilka senare däremot ofta uppträda tillsammans med djurbilderna, som sakna bockskägg (fig. 3). Dessa nu påpekade omständigheter styrka i hög grad den sedan gammalt gängse föreställningen, att »bockskäggsdjuren» hänsyftade på den gamla hedniska guden Tors bockar. Brakteaten i sin helhet skulle således förmodligen hafva varit helgad åt Tor, och brakteaterna med fågelbilder har man velat sätta i förbindelse med guden Odin.

Om den nu framställda tolkningen af brakteatbilderna är riktig, hafva dessa brakteater burits såsom amuletter, hvilka genom den gudens kraft, åt hvilken de voro helgade, ansågos skydda mot allsköns faror, alldeles som kors och helgonbilder än i dag bäras af katolikerna, och säkerligen voro brakteaterna på sin tid fullt ut lika verksamma som dessa katolska amuletter.

På brakteaterna förekomma äfven andra bildframställningar, hvilkas betydelse vi för närvarande ej kunna tolka. Allmännast bland dessa äro de, hvilkas prägling endast framställa en djurbild. Hvilket djur som konstnärerna åsyftat att afbilda är omöjligt att säga, ja de allra flesta äro nog benägna att vid första ögonkastet säga, att bilden

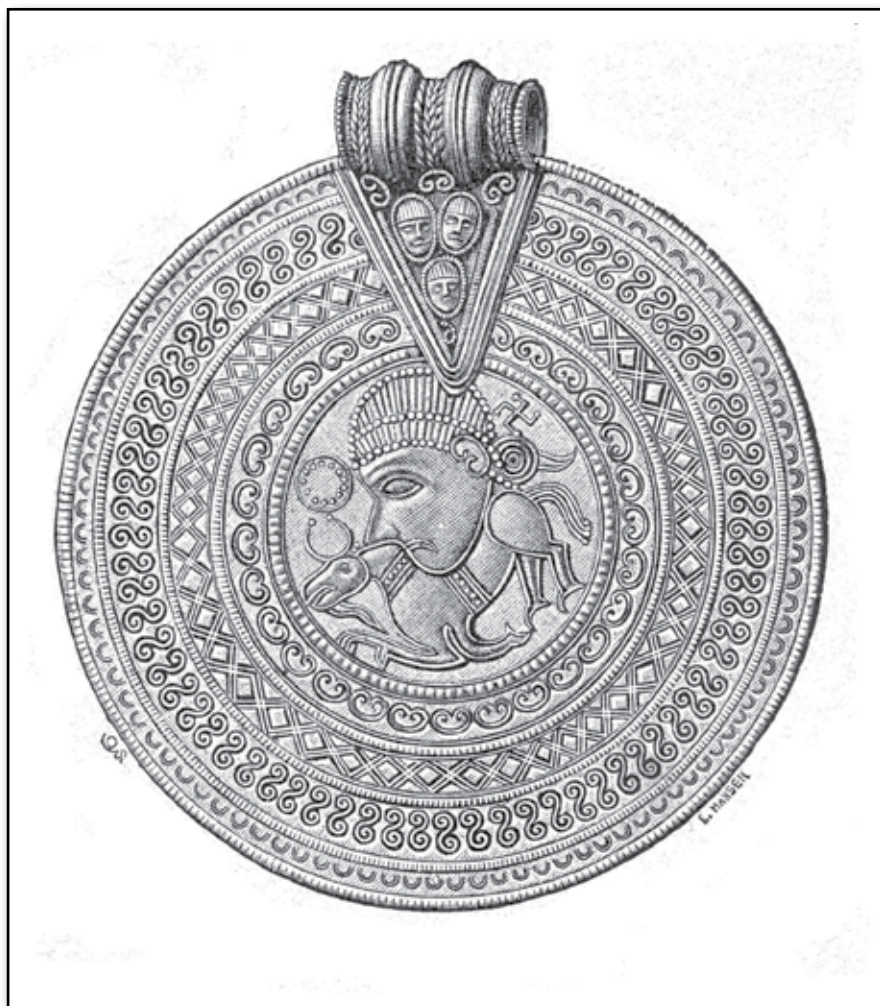
kan vara hvad som hälst blott ej något djur. Lika fullt är det ett djur, och man kan följa den utveckling djurbilden genomgått, innan den blifvit hvad vi här se, att den är. Vi kunna dock ej här redogöra för denna utveckling, utan beskrifva blott djurbilden. Se vi på fig. 4, finna vi invid guldkornen, som sitta under öglan, en näbbliknande mun. Följa vi denna med blicken nedåt, möta vi först ögat med dess halfrunda omfattning bildande bakre delen af hufvudet. Härifrån utgår halsen, som passerar två djurdelar, innan den når fram till en ögla. På andra sidan om denna börjar djurets kropp, som är böjd som ett bakvändt S, och där den slutar, finna vi åter en ögla. Dessa båda öglor beteckna benens fäste vid bålen, den först omtalade, frambenet, som först löper ner mot brakteatens kant och sedan, vinkelböjdt två gånger, i en krok går upp inemot brakteaten och slutar med en fot. Bakbenet är vinkelböjdt blott en gång och sedan krökt slutande i en fot likadan som frambenets. Mellan fram- och bakbenet synes något, som äfven det sannolikt bör tolkas som ett fyrfotadjur. Man kan ej annat än beundra en stiliseringskonst, som är mäktig att framalstra en sådan bild som den nyss beskrifna och det här i Norden för ungefär 1300 år sedan.

B. S.

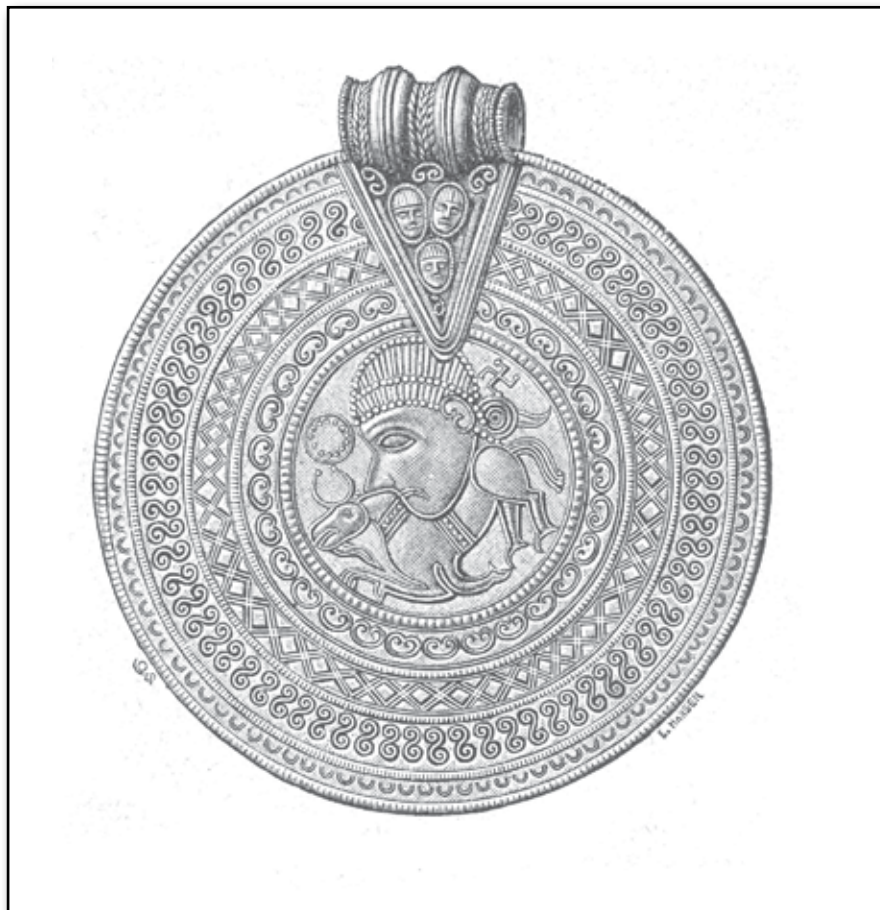

Figur 1. Från Gotland.

Figur 2. Från Öland.

Figur 3. Från Bohuslän.

Figur 4. Från Vestergötland.

Fler böcker: E-boksforlaget.se

Om du gillar e-böcker om historia så kommer du att gilla utbudet hos E-boksforlaget.se

Här kan du söka bland e-böcker från flera olika förlag om en rad olika ämnen, bland annat historia och arkeologi.

Alla titlarna går att hitta hos de flesta e-bokhandlare, i iTunes samt på många bibliotek.

Här är några exempel på titlar:

Klassiska deckare

- "Sherlock Holmes: »Gloria Scott»"
- "Sherlock Holmes: Beryllkronan"
- "Sherlock Holmes: De fem apelsinkärnorna"
- "Sherlock Holmes: De rödhårigas förening"
- "Sherlock Holmes: Den avhuggna tummen"
- "Sherlock Holmes: Den blå karbunkeln"
- "Sherlock Holmes: Den försvunna brudgummen"
- "Sherlock Holmes: Den försvunna kapplöpningshästen"
- "Sherlock Holmes: Blodbokarna."
- "Sherlock Holmes: Det spräckliga bandet."
- "Sherlock Holmes: Den grekiske tolken"
- "Sherlock Holmes: Musgraves ritual"
- "Sherlock Holmes: Det gula ansiktet"
- "Sherlock Holmes: Det hemlighetsfulla mordet vid skogssjön"
- "Sherlock Holmes: Den hemlighetsfulle patienten"
- "Sherlock Holmes: Börsmäklarens biträde"
- "Sherlock Holmes: En skandal i Böhmen"
- "Sherlock Holmes: Krymplingen"
- "Sherlock Holmes: Lorden och hans rika amerikanska brud"
- "Sherlock Holmes: Mordet i Reigate"
- "Sherlock Holmes: Tiggaren med den kluvna läppen"

Arkeologi

- "Solgudens yxa och Tors hammare"

- (1899)
- "Hällristningarnas ålder" (1869)
- "Feniciska kolonier i Skandinavien" (1875)
- "Hällristningar på Kinnekulle" (1892)
- "Forntidens perioder" (1892)
- "Hur gamla är hällristningarna?" (1869)
- "Bohusläns bygdeborgar" (1909)
- "Bohuslänska hällristningar" (1879)
- "Fynden i Troja" (1878)
- "Förbindelse mellan Skandinavien och vestra Europa före Kristi födelse" (1889)
- "Svear och götar under folkvandringstiden" (1905)
- "Husaby kyrka" (1899)
- "Hällristningarna i Järrestad" (1881)
- "Nordens fartyg från hednatiden" (1872)
- "Anmärkningar rörande figurteckningar från forntiden" (1842)
- "Grafkistor af klufna och urhålkade stockar" (1894)
- "Den svenske solguden och den svenske Tyr" (1906)
- "Skånska fornminnen" (1853)
- "Ölands fornminnen" (1874)
- "Tors hammare" (1872)
- "Våra fornminnen – vad de lära oss" (1916)
- "Sveriges fasta fornlämningar från hednatiden" (1901)
- "Förstörda fornminnen i Bohuslän år 1924"

Djur & natur

- "Svenska djur i folktron" (1898)

- "Skäggets historia" (1893)
- "Kattens kulturhistoria" (1882)
- "Djurens sömn" (1889)
- "Katten i forntida Egypten" (1889)
- "Ett dygn på månen år 1870"
- "Orkidéernas historia" (1894)
- "Blomsterspråket" (1888)
- "Sveriges hundraser" (1880)
- "Guide till biskötsel" (1885)

Kulturhistoria

- "Midvinterns solfest" (1894)
- "Julen på 1870-talet – Skildringar och illustrationer i svenska tidskrifter"
- "Om julens härkomst" (1899)
- "Julen i Skåne på 1820-talet"
- "Nyaste och tillförlitligaste Drömboken" (1918)
- "1870-talets bästa tips för frisyr och utseende"
- "Lyxens historia" (1870)
- "Gaffelns historia" (1889)
- "Kanalbyggen på planeten Mars" (1888)
- "Vårt solsystem" (1878)

Resor

- "Ett besök i Venedig år 1878"
- "Strandgatan i Visby år 1879"
- "Resa på Dalslands kanal år 1877"
- "Nyköpings slott" (1877)
- "Ett besök i Marstrand år 1882"
- "Min resa i Blekinge och Kalmar år 1854"
- "Resor med luftballong år 1873"

- "Runlejonet i Venedig" (1871)
- "En utflykt på Mälaren år 1871"
- "Skildring af Vestergötland år 1882"
- "Kalmar slotts historia" (1880)
- "Ett besök i Södertälje år 1881"
- "En färd på Donau år 1882"
- "Ringmuren i Visby" (1874)
- "Fredrikstens fästning och Karl XII" (1879)
- "Petras helgedomar" (1921)
- "Ett besök i Boxholm år 1885"
- "Ett besök i Roms katakomber år 1870"
- "Skildring av Riseberga klosterruiner" (1874)
- "Borgholms slottsruin" (1878)
- "Rundtur i södra Frankrike år 1880"
- "Ett besök på Djurgården sommaren 1868"
- "Sigtunas tidiga historia" (1872)
- "Helgeandskyrkan i Visby" (1878)
- "Norrköpings historia" (1871)
- "Ett besök i Waxholm år 1870"
- "Vadstena slott" (1875)
- "Skildring av Island" (1870)
- "Besök på Gripsholms slott år 1895"
- "Ett besök i Rom år 1870"
- "Besök på Helgoland år 1874"
- "Guide till Uppsala år 1875"
- "Kyrkoruinen S:t Katarina i Visby" (1877)
- "Gripsholms slott" (1877)
- "Ett besök i Strängnäs år 1874"
- "Ett besök i Visby år 1906"
- "Bohus fästning" (1869)
- "Ett besök i Ystad år 1872"

Svensk geografi

- "Märkliga orter i Sverige" (1883)
- "Skildring av Värmland år 1882"
- "Skildring av Dalälven år 1876"
- "Skildring av Ångermanland 1882"
- "Skildring av Bohuslän år 1882"
- "Skildring av Dalsland år 1882"
- "Skildring av Närke år 1882"
- "Skildring av Öland år 1882"
- "Skildring av Stockholm år 1882"
- "Skildring av Västmanland år 1882"
- "Skildring av Härjedalen år 1882"
- "Skildring av Gästrikland år 1882"
- "Skildring av Jämtland år 1882"
- "Skildring av Göteborg år 1882"
- "Skildring av Halland år 1882"
- "Skildring av Blekinge år 1882"
- "Skildring av Gotland år 1882"
- "Skildring av Södermanland år 1882"
- "Skildring av Östergötland år 1882"

Vikingar

- "Vikingatidens Lund och Birka" (1909)
- "Jomsvikingarnas saga" (1888)
- "Fyndet av vikingaskeppet i Gokstad år 1880"
- "Hervars och Hedreks saga" (1888)
- "Carl Larssons Uppsala-tempel" (1908)
- "Sagan om Ragnar Lodbrok och hans söner" (1880)
- "Sverige och vikingafärderna västerut" (1924)